

Originalveröffentlichung in:

Polski słownik biograficzny, Bd. 6, 1948, S. 347

Online-Veröffentlichung auf ART-Dok (2023),

DOI: <https://doi.org/10.11588/artdok.00008305>

rację kościoła niegdyś karmelitów bosych w Wiśniczu (1635—9), stiuki w baszcie i na chórze muzycznym kaplicy zamku wiśnickiego (mniej więcej współczesne z dekoracją tamtejszego kościoła), stiuki w baszcie zamku w Łańcucie (przed r. 1641), stiuki w kaplicach św. Sebastiana i św. Krzyża w spodzie wież kościoła kamedułów na Bielanach pod Krakowem (około r. 1642), dekorację kaplicy św. Karola Boromeusza przy kościele parafialnym w Niepołomicach (około r. 1640), dalej stiuki w ufundowanym przez wojewodę krakowskiego Jana Magnusa Tęczyńskiego kościele i eremie kamedułów w Rytwianach (przed r. 1637), dekorację sklepienia baszty w zamku wojewody brzesko-kujawskiego, potem dorpackiego, Andrzeja Leszczyńskiego w Baranowie, wreszcie dekorację kościoła niegdyś pijarów w Rzeszowie, ufundowanego przez Pudencjanę z Ligieżów Zaslawską (przed r. 1649). Lubomirscy, Ossolińscy i Zaslawscy byli ze sobą spokrewnieni lub blisko spowinowaceni, niewątpliwie więc F. przechodził od jednych do drugich dzięki ich stosunkom rodzinnym. F. należy do najwybitniejszych włoskich dekoratorów, jacy w Polsce w epoce wczesnego baroku pracowali. W rytmice, tektonice i umiarze jego prac dekoracyjnych, które podkreślają linie architektoniczne, nigdy ich nie zacierając, jak również w złotniczej niemal dokładności i subtelności wykonania splotów akantu, gęsto uwitych pęków owoców, poprzedzielanych lekkimi kokardami i ożywionych figlarnymi aniołkami przejawia się jeszcze duch renesansu, podczas gdy tchnienie baroku znać już w bogatych, ruchliwych i do pewnego stopnia na światłocień obliczonych, miękkich kartuszach, będących ważnym motywem dekoracyjnym prac F-go. Poza aniołkami motywy figuralne są u F-go rzadkie: ograniczają się tylko do wypełnienia pól w apsydzie kościoła św. Piotra i Pawła w Krakowie epizodami z życia patronów tej świątyni oraz figurami i półpostaciami patronów Polski i zakonu jezuitów. Styl stiuków F-go wskazuje, że artysta ten kształcił się w swym zawodzie w Rzymie.

Stanisława Oświęcima Dyaryusz 1643—51 (Wydawnictwo Komisji Hist. Akad. Umiej. w Kr., t. 63, Kr. 1907, s. 207—8); Kukliński W. ks., Miasto prywatne Klimontów i jego dziedzice (dodatek do Kroniki diecezji sandomierskiej, IV, Sandomierz 1911, s. X—XII); Klein F., Kościół św. Piotra i Pawła w Krakowie (»Rocznik Krakowski« XII, Kr. 1910, s. 38); Bochnak A., Giovanni Battista Falconi Kr. 1925; tenże, Kolegiata św. Józefa w Klimontowie (»Przegląd Powszechny«) 1925).

Adam Bochnak

Falconi Jan Chrzecieli, stiukator włoski, czynny w Małopolsce w drugiej ćwierci w. XVII. O życiu jego znamy tylko wzmianki, a mianowicie, że go w jesieni 1647 przywiózł z Klimontowa w Sandomierskiem do Krosna dworzanin królewski Stanisław Oświęcim i powierzył mu przyozdobienie ufundowanej przez siebie kaplicy rodzinnej przy kościele franciszkanów w Krośnie, oraz że w styczniu 1650 kanclerz w. kor. Jerzy Ossoliński oddał mu jako swemu stiukatorowi dwa młyny w okolicy Klimontowa w dzierżawę na dwa lata. Na podstawie porównania stiuków w kaplicy Oświęcimów w Krośnie, pochodzących z lat 1647—8, i stiuków w prezbiterium kolegiaty św. Józefa w Klimontowie, wykonanych na krótko przed stiukami krośnieńskimi, z szeregiem tego rodzaju dekoracji w Polsce z pierwszej połowy w. XVII należy Falconiemu i jego pomocnikom przypisać następujące dzieła: dekorację apsydy prezbiterialnej i kaplic bocznych kościoła św. Piotra i Pawła w Krakowie (1630—40), szereg prac wykonanych na zlecenie wojewody krakowskiego Stanisława Lubomirskiego, jak deko-